

تجارب و چالشهای دختران با سابقه هم‌خانگی

مقدمه: فرایند نوسازی و جهانی‌شدن و تغییرات نظام ارزشی به‌تدریج زمینه بروز الگوهای نوین و نامتعارفی از روابط را در میان بخشی از جوانان ایرانی فراهم کرده است. در این میان یکی از افراطی‌ترین اشکال روابط پیش از ازدواج، پیدایش الگوهای هم‌خانگی است. در کشور ما، به دلیل مغایرت این موضوع با هنجارها و ارزشهای جامعه، تحقیقات اندکی صورت گرفته است. این پژوهش به دنبال فهم عمیق تجارب و چالشهای دختران با سابقه هم‌خانگی است.

روش: روش مطالعه حاضر از نوع پدیدارشناسی بود. بر اساس روش نمونه‌گیری هدفمند و نیز معیار اشباع نظری، ۱۶ نفر از دختران با تجربه هم‌خانگی ساکن شهر تهران در سال ۹۷ در این مطالعه شرکت داشته‌اند. برای گردآوری اطلاعات از روش مصاحبه نیمه‌ساختارمند عمیق و برای تحلیل اطلاعات از تحلیل تماتیک استفاده شده است.

یافته‌ها: تحلیل اطلاعات به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها هشت مضمون اصلی را آنتنکار کرد: احساس برابری جنسیتی و استقلال و آزادی عمل در عرصه تعادل جنسیتی؛ نگرش منفی به ازدواج؛ تغییر نگرش به باکرگی و نقشهای جنسیتی؛ طرد و انزوای اجتماعی؛ ترس از افشای رابطه؛ نبود احساس امنیت در رابطه؛ نگرانی از بارداری؛ پرخطر و خشونت‌آمیز بودن رفتارها. بحث: نتایج پژوهش حاضر نشان داد که افراد مشارکت‌کننده در کنار احساس برابری جنسیتی و استقلال و آزادی عمل بیش‌تر و تغییر نگرش به نقشهای جنسیتی، با چالشهایی جدی از جمله انگ و طرد اجتماعی، کاهش سرمایه اجتماعی، احساس ناامنی، رفتارهای پرخطر (مصرف مواد و سیگار و...) و خشونت مواجه بوده‌اند.

۱. محمد زاهدی اصل

دکتر مددکاری اجتماعی، گروه آموزشی مددکاری اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۲. منصور فتحی

دکتر مددکاری اجتماعی، گروه آموزشی مددکاری اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران، (نویسنده مسئول)

<fathi.mansour@gmail.com>

۳. رقیه محمدزاده

کارشناس ارشد مددکاری اجتماعی، گروه آموزشی مددکاری اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

واژه‌های کلیدی:

پدیدارشناسی، تجارب و چالشهای دختران، روابط خارج از ازدواج و هم‌خانگی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۷/۰۱

Experiences and Challenges of Girls with a History of Cohabitation

▶ **1- Mohammad Zahedi Asl**
Ph.D. in Social Work,
Department of social work,
Faculty of social sciences,
Allameh Tabataba'i
University, Tehran, Iran,

▶ **2- Mansour Fathi**
Ph.D. in Social Work,
Department of social work,
Faculty of social sciences,
Allameh Tabataba'i
University, Tehran, Iran,
(Corresponding Author)
<fathi.mansour@gmail.com>

▶ **3- Roghayyeh
Mohammadzadeh**
M.A. in Social Work,
Department of social work,
Faculty of social sciences,
Allameh Tabataba'i
University, Tehran, Iran,

Keywords:

Cohabitation, Extramarital relationships, Girls' experiences and challenges, Phenomenology

Received: 2020/02/29

Accepted: 2020/09/22

Introduction: The process of modernization and globalization and changes in the value system have gradually given rise to new and unusual patterns of relationships among some Iranian youth. One of the most extreme forms of premarital relationships is the emergence of cohabitation patterns. In our country, little research has been done on this issue as it is inconsistent with society's norms and values. This study seeks to deeply understand the experiences and challenges of girls with a history of cohabitation and provide practical solutions in this area.

Method: The method of the study is phenomenological and based on purposive sampling method and theoretical saturation criterion, 16 girls with a history of cohabitation participated in this study. Semi structured interviews were used for data collection, and analysis of data was done using the thematic method.

Findings: The analysis of the information obtained from the interviews revealed eight main categories: The field of gender balance, Feeling rejected and isolated, Fear of disclosing the relationship, Experience of high-risk behaviors, Experience of violence, Negative attitude to marriage, Lack of feeling secure in the relationship and worrying about pregnancy, and Changing attitudes to virginity and gender roles.

Discussion: The results of the present study showed that participants, along with the feelings of gender equality and independence and greater freedom of action and change attitudes toward gender roles, with serious challenges such as stigma and social exclusion, reduced social capital, feelings of insecurity, high-risk behaviors (smoking tobacco and drug abuse) and have faced violence.

Extended Abstract

Introduction: The process of modernization and globalization and changes in the value system have gradually given rise to new and unusual patterns of relationships among some Iranian youth. One of the most extreme forms of premarital relationships is the emergence of cohabitation patterns. A model of a relationship that has deep Western roots, stemming from social and economic developments, especially the sexual revolution, and the weakening of the philosophical foundations of marriage in the West. In our country, little research has been done on this issue as it is inconsistent with society's norms and values. This study seeks to deeply understand the experiences and challenges of girls with a history of cohabitation and provide practical solutions in this area.

Methods: The method of the study is phenomenological and based on purposive sampling method and theoretical saturation criterion, 16 girls with a history of cohabitation participated in this study. Semi structured interviews were used for data collection, and analysis of data was done using the thematic method. The trustworthiness of this study was evaluated by the method of long-term engagement with the data and time spent collecting and analyzing it, reviewing the participants, and reviewing the data from experts have been used. At the beginning of the interview the participants were explained about the purpose of the research, the method of interviewing, the anonymity and confidentiality of the information, the voluntary participation in the study and the right to withdraw from the research. Participants were also allowed to record interviews prior to the interview. Raw data was only available to the research team.

Findings

The analysis of the information obtained from the interviews revealed eight main categories:

The field of gender balance

In today's Iranian society, where modernity has penetrated rapidly into all aspects of people's lives, girls are more conscious of seeking decision-making power and equal rights with men and of freeing themselves from social constraints. The sense of gender equality in social roles within and outside the home, as well as a greater

sense of independence and freedom of action are among the subcategories of gender equality.

Feeling rejected and isolated

Exclusion occurs when an individual or a group of individuals in a community or family do not act in accordance with values and norms and generally in a dominant culture and create a new culture and behavior style. The experience of rejection is described in the form of two sub-themes of rejection by society, friends and neighbors, and rejection by family and relatives.

Fear of disclosing the relationship

Fear of commuting in public environments, fear of disclosure of life and legal risks is one of the main concerns of these people, and they face many problems in this regard. This category is seen in two subcategories of fear of social and informal encounters and formal and legal encounters.

Experience high-risk behaviors

In cohabitation, individuals are separated from their surroundings because of being excluded, leading to more isolation and distance from society. The lack of a healthy relationship and mutual trust between individuals and their environments leads to the formation of hidden groups and consequently deviant behaviors. Participants' experiences show that they are mostly involved in tobacco and drug abuse, and some of them have been involved in numerous and unusual relationships.

Experience of violence

Violent behavior that endangers one's mental health can be a sign of psychological violence. Behaviors such as doubting, threatening, coercing, humiliating, ridiculing, slamming, and blaming the other can be the examples of acts of violence that undermine one's mental and emotional health. Some participants have also experienced physical and psychological violence.

Negative attitude to marriage

The negative burden of divorce and the labels that people get after a divorce have led to a negative attitude toward marriage. The luxury and high cost of weddings and the limitations that marriage brings to young people, especially women, and their independence and freedom have made marriage a means for further restric-

tions.

Lack of feeling secure in the relationship and worrying about pregnancy

Because getting out of this kind of relationship is not subject to social rules and requirements, and on the other hand, the lack of a sense of security and fear of pregnancy was one of the concerns of most of the participants because of the contradiction of this lifestyle with the values and laws of society.

Changing attitudes to virginity and gender roles

One of the most fundamental changes that transcend cultural change is the shift in attitudes toward gender roles. One of the major issues that emerged from the experiences of the participants is the changing attitudes towards gender roles and virginity.

Discussion

Women and girls are seeking gender equality in the individual, economic, and social fields by choosing this style of life. These findings are consistent with the theory of demographic transition, whereby men's authority over women's power is reduced. This theory points to the changing role of women from fertility and housekeeping to independence and the right to freedom in society, and attributes these changes to globalization and modernity. Using Inglehart's theory, we can explain the changing values of society in relation to women's roles over the previous decades. According to this theory, the values of society change under the influence of the economic, social, and political structures of society and material values are replaced by immaterial values.

In recent decades, women's attitudes toward their roles have changed, and they demand equal rights and they have been demanding equal rights in different arenas and freeing themselves from traditional bonds. Attitudes such as owning the body, the right to independence, the freedom to act and to participate fully with men in community activities are among the changes that came from participants' experiences. People in this lifestyle lose their relationships with friends, coworkers, family, and neighbors because of the labels and exclusion that follow, leading to isolation. Cohabitation as an emerging phenomenon in metropolitan areas, due to its inconsistency with community values, has negative consequences, such as a decline in social capital and social isolation for those involved. According to social

capital theory, human beings need to interact with society and gain social support and affirmations. In this way of life, because of negative labeling and social exclusion, individuals face reduced social capital and isolation and are psychologically and socially harmed.

Ethical consideration:

In this study, ethical considerations were observed. Information was provided on research objectives, potential losses, benefits, information users, how to publish results, and participants' rights. Participants were assured of confidentiality and anonymity. All participants in the study were given informed consent without any coercion, threats, bribery or seduction. The information was kept in a safe place and only the research team had access to it.

مقدمه

رشد و توسعه جوامع، با پیشرفت علوم و فناوری، منجر به تحول شیوه‌های زندگی بشری شد و فرایند گذر از سنت به مدرنیته تبعات و پیامدهایی برای جوامع به ارمغان آورد. در مدرنیته همه‌چیز به سرعت هر چه تمام‌تر در حال توسعه و دگرگونی است، همان‌طور که گیدنز نیز مشخصه بازاندریشی^۱ را برای دنیای مدرن مطرح می‌کند و معتقد است که ذات بنیادی وجود انسان همین بازاندریشی است که در آن عمل اجتماعی^۲ در پرتو اطلاعات حاصل از آن مدام بررسی می‌شود و شکل تازه‌ای به خود می‌گیرد و در نتیجه سرشتش به‌طور اساسی تغییر می‌کند (گیدنز، ۲۰۱۵). در عصر حاضر، افراد فرصتهای بیش‌تری برای شکل‌دادن به زندگی خویش دارند. سنت تا پیش از این نفوذ بسیار قدرتمندی بر زندگی مردم داشت و عواملی مثل طبقه اجتماعی، جنسیت، قومیت و غیره می‌توانست دروازه‌هایی را به روی افراد ببندد یا بگشاید، اما در دنیای مدرن مردم ناچارند خویشتن خویش را فعالانه بسازند. در مدرنیته جایگاه اجتماعی زنان تغییر کرده است و زنان بسیاری وارد بازار کار شده‌اند. این واقعیتی است که زندگی شخصی هر دو جنس را به شدت تحت تأثیر قرار داده است. فرصتهای وسیع حرفه‌ای و تحصیلی بسیاری از زنان را به کنار گذاشتن ازدواج و بچه‌دار شدن ترغیب کرده است. در دنیای مدرن انسانها عواملان فعالی هستند که نقشها را برای خود خلق و تعدیل می‌کنند. بنابراین مدرنیته همه کشورهای جهان را تحت تأثیر قرار داده و باعث شکل‌گیری الگوهای جدیدی از زندگی مشترک بدون ازدواج شده است.

یکی از افراطی‌ترین شکل‌های روابط پیش از ازدواج پیدایش الگوهای هم‌خانگی^۳ است. الگویی از رابطه که ریشه‌های عمیق غربی دارد و ناشی از تحولات اجتماعی و اقتصادی

-
1. rethinking
  2. social actions
  3. cohabitation

اواسط قرن بیستم در این کشورهاست. تحولاتی که ریشه‌های آن را باید در انقلاب جنسی^۱ اواخر دهه ۱۹۶۰ در کشورهای اروپایی و آمریکایی جست‌وجو کرد (لوی مارتین^۲، ۱۹۹۶؛ کار^۳، ۲۰۱۱). انقلابی که به تدریج به تغییر گفتمان جنسی و تغییر اساسی در نگرشها، اخلاق و رفتار جنسی در بسیاری از کشورهای غربی منجر شد (لادوک^۴، ۲۰۰۶). یکی از مهم‌ترین نتایج انقلاب جنسی در غرب گسترش روابط جنسی پیش از ازدواج^۵ در این کشورها بوده است (رگنرس و یوکر^۶، ۲۰۱۱). روابطی که به تدریج نقاط دیگر جهان را نیز فراگرفت. این انقلاب، با اسطوره‌زدایی از رابطه جنسی، آن را به امری عادی و معمولی تبدیل کرد که قبل از ازدواج به راحتی دست‌یافتنی است. در این دوره ارضای نیاز جنسی از اتکا به ازدواج جدا شد، اما گسترش روابط جنسی پیش از ازدواج زمینه را برای تغییرات تعیین‌کننده بعدی نیز مهیا کرد. در این میان، نه تنها به تدریج سن ازدواج افزایش یافت، بلکه زمینه‌های اجتماعی لازم برای پیدایش الگوهایی همچون هم‌خانگی نیز فراهم شد. انقلاب جنسی، با گسترش الگوهای هم‌خانگی، ضربه‌های سختی را نه صرفاً به اسطوره روابط جنسی، بلکه به خود ازدواج وارد آورد. پیدایش الگوهایی از رابطه با جنس مخالف که آن را از سطح مناسبات جنسی پیش از ازدواج نه تنها به سطح عاطفی، بلکه به زندگی مشترک بدون ازدواج میان آنها ارتقا داد؛ الگویی از ازدواج که روزبه‌روز بر طرفداران آن افزوده می‌شود (بامپس و هنلو^۷، ۲۰۰۰). بنابراین یکی از علل گسترش هم‌خانگی تضعیف بنیانهای فلسفی ازدواج در کشورهای غربی بوده است.

آمار همباشی در سراسر جهان با روند رو به رشدی روبرو است. در سال ۲۰۱۲، حدود هشت میلیون زوج در آمریکا زندگی هم‌خانگی داشتند در انگلستان این آمار از ۲ میلیون نفر

1. sexual revolution

2. Levi and Martin

3. Carr

4. laduke

5. premarital sexual relations

6. Regnerus and Uecker

7. Bumpass and Henlu

در سال ۲۰۰۱ به حدود سه میلیون نفر در سال ۲۰۱۰ افزایش پیدا کرده است (فاکسل^۱، ۲۰۱۴). امروزه هم‌خانگی نه تنها در کشورهای توسعه یافته، که حتی در کشورهای در حال توسعه نیز در حال فراگیر شدن است. بررسی استیو^۲ و همکارانش (۲۰۱۲) در امریکای لاتین نشان می‌دهد که هم‌خانگی در این کشورها در چند دهه اخیر گسترش چشم‌گیری داشته است. همباشی فقط مختص کشورهای غربی نیست بلکه در آسیا نیز گزارش شده است. به عنوان مثال در ژاپن از سه درصد در سال ۱۹۸۷ به ۸ درصد در ۲۰۰۵ رسیده و در چین نیز در سالهای بعد از ۱۹۷۰ همسو با کشورهای غربی افزایش پیدا کرده است (یو و زی^۳، ۲۰۱۵). انقلاب جنسی و اشاعه آن به نقاط گوناگون جهان ابتدا با تغییر نگرشها به روابط جنسی پیش از ازدواج گسترش کمی آن را در میان جوانان فراهم آورد و در مرحله بعد، با افزایش تنوع این روابط، زمینه‌های شکل‌گیری هم‌خانگی را در کشورهای متعدد مهیا کرد.

فرایند مدرنیزه شدن نهاد خانواده را نیز در کشورهای جهان سوم از جمله ایران تحت تأثیر قرار داد و، بر این اساس، ازدواج نیز به عنوان مبنای تشکیل خانواده دچار تغییر و تحول شد. تغییراتی که موجب شده است تا مردان و زنان نگرش نوینی از پیوند زناشویی و ازدواج داشته باشند (کاظمی‌پور، ۲۰۰۹). تغییرات نظام ارزشی و ساختار اقتصادی ایران به تدریج زمینه بروز الگوهای نوین و نامتعارفی از رفتارهای جنسی را در میان بخشی از جوانان ایرانی فراهم کرده است (آزادارمکی و شریفی‌ساعی، ۲۰۱۲). پژوهشگران رشته‌های مختلف در دهه‌های اخیر شواهد مهمی از تغییر الگوهای ازدواج در ایران را مستندسازی کرده‌اند که مؤید شکل‌گیری ارزشهای فرهنگی غیرسنتی در حوزه خانواده و ازدواج است. شالوده اصلی دلایلی که در خلال این گزارشها برای وقوع این تغییرات اقامه شده متوجه تأثیرپذیری

-
1. FoxL
  2. Steve
  3. Yu and Xie

ساختارهای اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جامعه ایرانی از فرایند نوسازی و جهانی شدن است که با شاخصهایی چون توسعه، شهرنشینی، گسترش خانواده هسته‌ای، دسترسی بهتر به آموزش و رسانه‌های گروهی، ورود زنان به بازار کار، ارتقای آگاهی زنان نسبت به حقوق خود، تغییر در قوانین ازدواج و طلاق، افزایش میزان طلاق، کاهش موالید و افزایش سن ازدواج بازنمایی شده است. در این میان، با بغرنج شدن مسائل اقتصادی، افزایش سن ازدواج و هم‌چنین ورود ارزشهای جهانی از طریق ابزارهای جدید ارتباطی، به تدریج، رفتارهای جدیدی در میان جوانان ایرانی شکل گرفته است که گسترش روابط جنسی بیش از ازدواج از مهم‌ترین آنهاست (خلج‌آبادی فراهانی و مهریار، ۲۰۱۰)، هرچند روابط پیش از ازدواج در ایران با انگیزه‌های گوناگون و در قالب الگوهای متفاوتی صورت می‌گیرد.

بر اساس تحقیقات کشورهای دیگر، شکل‌گیری الگوهای روابط جنسی پیش از ازدواج مقدمه پیدایش الگوهای هم‌خانگی در آن کشورها بوده و به تدریج زمینه‌های لازم و اولیه را برای پیدایش و پذیرش آن فراهم کرده است. نتایج پژوهشهای داخلی نیز نشان می‌دهد که در سالهای اخیر، با افزایش روابط جنسی پیش از ازدواج، به تدریج شاخه‌هایی از هم‌خانگی در ایران نیز شکل گرفته است (آزادارمکی و شریفی‌ساعی، ۲۰۱۲). در کشور ما آمار رسمی در این زمینه وجود ندارد آمارهای غیررسمی و خبرگزاریها حاکی از افزایش این سبک زندگی در بین برخی از جوانان به خصوص در کلانشهرها دارد.

در ایران روابط بین دختر و پسر به دلیل مغایرت با هنجارها و ارزشهای جامعه پذیرفته نیست، ولی گسترش شبکه‌های مجازی و تلفن همراه باعث شکل‌گیری الگوهای جدیدی از روابط بین آنها شده است. همباشی و هم‌خانگی که تقلیدی از سبک زندگی غربی است به صورت پنهان در کلانشهرهای ایران به خصوص تهران روبه افزایش است. هرچند آمار رسمی در این زمینه وجود ندارد اما آمارهای غیررسمی و خبرگزاریها حاکی از افزایش این سبک زندگی در بین برخی از جوانان به خصوص در کلانشهرها دارد.

ورود ماهواره، اینترنت، گسترش شهرنشینی، جوانی جمعیت، نبود امکانات مناسب برای پاسخگویی به نیازهای جوانان و افزایش سن ازدواج به دلایل اجتماعی و اقتصادی و غیره سبکهای متفاوتی از زندگی را از جوامع و فرهنگهای متفاوت پیش روی جوانان ایرانی قرار داده و به‌گونه‌ای غیرمستقیم و پنهان در ارزشهای پیشین آنها تردید ایجاد کرده و درعین‌حال، گزینه‌های جدیدی برای زندگی مقابل آنها گذاشته است (عباسی و ایمان، ۲۰۰۷). با توجه به اینکه مطالعه روابط بین دختر و پسر، به دلیل تابو بودن و مغایرت با ارزشها و هنجارهای جامعه، کم‌تر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته و از آنجا که این سبک از زندگی اخیراً مورد اقبال و توجه برخی از جوانان و به‌خصوص دختران بوده است، انجام پژوهشی در این زمینه و درک تجربه افرادی که این شیوه از زندگی را تجربه کرده‌اند ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. بنابراین، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که دختران با سابقه هم‌باشی و هم‌بالینی چه تجربه‌ای از این سبک زندگی دارند و با چه چالشهایی مواجه‌اند؟

پیشینه تجربی

در چند دهه اخیر، نهاد خانواده در جهان تحولات گسترده‌ای داشته است. بعد از انقلاب جنسی، با گسترش روابط جنسی پیش از ازدواج در کشورهای متعدد جهان، به تدریج سن ازدواج و هم‌خانگی افزایش و میزان ازدواج کاهش چشمگیری داشته است. چرا که هم‌خانگی به شکل رقیبی جدی در مقابل ازدواج قد علم کرده است (دیپلنز، ۲۰۰۸؛ پلین و بیمد، ۲۰۱۰). برای مثال، شاخصها در کانادا کاهش شدید میزان ازدواج را در چند دهه اخیر نشان می‌دهد. در این کشور، میزان ازدواج زنان تا ۵۰ سالگی از بالای ۹۵ درصد در سال ۱۹۶۵ به کم‌تر از ۶۰ درصد در سال ۲۰۰۳ رسیده است (بوردونز و لاپیر، ۲۰۰۴). در دهه

1. Deplanes
2. Plan and Beamed
3. Bourdons and Lapierre

۱۹۷۰، در آمریکا، نزدیک به ۴۰۰ هزار زوج در قالب الگوهای هم‌خانگی زندگی می‌کرده‌اند (اسپانیر^۱، ۱۹۸۵)، اما در سال ۲۰۱۰ این رقم به بیش از ۷ میلیون زوج می‌رسد. هم‌چنین نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که بیش از نیمی از زنانی که در امریکا ازدواج کرده‌اند، پیش از آن رابطه هم‌خانگی را با همسر فعلی خود تجربه کرده بودند (گودوین^۲ و دیگران، ۲۰۱۰). هرچند هم‌خانگی در اروپا پدیده جدیدی نیست و قبل از انقلاب جنسی دهه ۱۹۶۰ نیز به علل گوناگون در برخی جوامع اروپایی دیده می‌شد، در آن زمان عملی غیرقانونی و مشمول مجازات و البته نادر بود. نتایج مطالعه کیرنان^۳ (۲۰۰۱) نشان داد که در دوره‌های اولیه پیدایش هم‌خانگی غالباً افراد فقیری که توانایی ازدواج نداشتند وارد این گونه روابط می‌شدند و مشکلات اقتصادی یکی از مهم‌ترین علل شکل‌گیری آن بود. عده‌ای دیگر به دلیل مشکلات بعد از جدایی یا مرگ شریک زندگی خود وارد این روابط می‌شدند. نوهرز^۴ (۲۰۰۰) معتقد است که زنان بیوه هم‌خانگی را به ازدواج مجدد ترجیح می‌دادند، چون نمی‌خواستند حقوق دولتی دوران بیوگی شان^۵ قطع شود، اما از دهه ۱۹۶۰ به بعد، در اروپا، این بار نه صرفاً افرادی با شرایط اجتماعی خاص، بلکه گروه‌های متفاوتی از مردم به سمت این شکل از رابطه رفتند و به تدریج هم‌خانگی در میان بیش تر طبقات و گروه‌های اجتماعی رواج یافت (کارمیکال^۶، ۱۹۹۵). در این میان، فرایند تغییر نگرش به ازدواج و شیوع روزافزون هم‌خانگی از رفتاری انحرافی و نابهنجار به رفتاری بهنجار و عادی تغییر معنا داد (هیولاین و تیمبرلاک^۷، ۲۰۰۴) و پذیرش قانونی این روابط را نیز با خود به همراه آورد.

گسترش هم‌خانگی در کشورهای غربی، به‌مثابه شکل جدیدی از خانواده، مهم‌ترین تغییر در الگوهای خانواده در ۵۰ سال اخیر بوده است. امروزه در غرب، معمولاً از دو نوع

1. Spanier

2. Godwin

3. Kiernan

4. Naveherz

5. widows pension

6. Carmichael

7. Heuveline and Timberlake

عمده هم‌خانگی یاد می‌شود: هم‌خانگی پیش از ازدواج^۱ و هم‌خانگی بدون ازدواج^۲. در الگوی اول، هم‌خانگی بیش‌تر مرحله مقدماتی و آزمایشی و برای رسیدن به ازدواجی بهتر است، اما در الگوی دوم هم‌خانگی اساس ازدواج را به حاشیه می‌راند و خود بر مسند آن می‌نشیند. هم‌خانگی پیش از ازدواج به تأخیر ازدواج و هم‌خانگی بدون ازدواج به انکار ازدواج می‌انجامد (پرلی^۳ و دیگران، ۲۰۱۱). البته روند تغییرات در الگوهای جدید نشان می‌دهد که با گسترش و پذیرش هرچه بیش‌تر هم‌خانگی در کشورهای مرکز و جنوب اروپا و هم‌چنین ایالات متحده الگوهای هم‌خانگی پیش از ازدواج در این کشورها نیز به‌سرعت به سمت الگوهای هم‌خانگی بدون ازدواج در حال تغییر است؛ روندی از تشدید تغییرات که در آینده تأثیرات مهم و طولانی مدتی بر ساختار این جوامع خواهد گذاشت (اسماک و مانینگ^۴، ۲۰۰۴). اما امروزه هم‌خانگی نه تنها در کشورهای توسعه‌یافته، که حتی در کشورهای در حال توسعه نیز روندی افزایشی دارد (بامپس و کیرنان^۵، ۲۰۰۴). استیوا^۶ و همکارانش (۲۰۱۲) معتقدند که فرایند جهانی شدن، گسترش سرمایه‌داری و اشاعه فرهنگی، تغییرات الگوی خانواده را به آسیا نیز کشانده است. نتایج بررسی ایواسا^۷ (۲۰۰۶) و تسویا^۸ (۲۰۰۶) از زنان ۲۰ تا ۳۴ ساله در ژاپن نشان داد که حدود ۲۰ درصد از آنها رابطه هم‌خانگی داشته‌اند. در فیلیپین نیز روند مشابهی از افزایش هم‌خانگی دیده شده است. بر اساس گزارش ویلیامز^۹ و دیگران (۲۰۰۷) بیش از دو و نیم میلیون زوج فیلیپینی رابطه هم‌خانگی داشته‌اند. عامل اصلی شکل‌گیری هم‌خانگی در این کشور فقر و مشکلات اقتصادی ازدواج است. نتایج تحقیقات دیگر در کشورهایی چون تایلند، سنگاپور، هند و برخی کشورهای دیگر آسیا نیز نشان می‌دهد که هرچند در این کشورها میزان هم‌خانگی از کشورهای اروپایی و آمریکایی بسیار کم‌تر است، روند رو به رشدی در سالهای اخیر داشته است (جامپکلی و

1. premarital cohabitation

4. Smock and Manning

7. Iwasawa

2. non-marital cohabitation

5. Bumpass and Kiernan

8. Tsuya

3. Perelli

6. Steve

9. Williams

هیسن^۱، ۲۰۱۱). بر اساس تحقیقات دیگر کشورها، شکل‌گیری الگوهای روابط جنسی پیش از ازدواج مقدمه پیدایش الگوهای هم‌خانگی در آن کشورها بوده و به تدریج زمینه‌های لازم و اولیه را برای پیدایش و پذیرش آن فراهم کرده است.

نتایج پژوهشی با عنوان «هم‌زیستی بدون ازدواج و پیامدهای آن»، که ارمی فاهر و هوروتیز در سال ۲۰۱۲ انجام دادند، نشان داد که هرچند کیفیت زندگی هم‌زیستی نسبت به ازدواج پایین است، برخی از روابط هم‌زیستی عاشقانه منجر ازدواج کیفیت روابط زناشویی را افزایش می‌دهد.

نتایج پژوهش آراسگوگ و همکارانش (۲۰۱۰) در هشت کشور اروپایی نشان داد که هم‌خانه‌های ازدواج‌نکرده به‌طورکلی برنامه‌های شکست‌خورده و رضایت کم‌تری نسبت به زوج‌های ازدواج‌کرده دارند.

نتایج مطالعات پیریلی و همکارانش (۲۰۱۴) در کشورهای اروپایی و استرالیا نشان داد که تفاوت معنی‌داری در ازدواج و هم‌خانگی وجود دارد. تعهد در ازدواج مبحث مهمی است، ولی هم‌خانگی راهی برای تجربه و بررسی (آزمودن) و هم‌چنین آزادی و فردیت بیشتر است. هم‌چنین این پژوهش نشان داد که افزایش هم‌خانگی ارزش ازدواج را کم نمی‌کند بلکه مسیری برای حفظ ارزش ازدواج به‌عنوان تعهدی طولانی‌مدت است.

مطالعه فرنچ و همکاران (۲۰۱۹) روی ۳۲۹۱ جوان آمریکایی نشان داد که خصوصیات شخصیتی چون جذابیت فیزیکی، جذابیت شخصیتی و آراستگی ظاهری نمی‌توانند پیش‌بینی‌کننده‌های معنی‌دار انتخاب هم‌خانگی از سوی افراد باشند. در این مطالعه دوسوم شرکت‌کنندگان اعلام کردند که نسبت به انگیزه اصلی خود برای هم‌خانه شدن مطمئن نیستند و شکل‌گیری آن را یک فرایند تدریجی دانستند و فقط ۲۱ درصد زوجها، قبل از زندگی با هم، راجع به هم‌خانگی بحث کرده بودند.

1. Jampaklay and Hasten

بررسیها نشان می‌دهد که در ایران پژوهش‌های اندکی در این باره انجام شده است، لذا به برخی از پژوهش‌های مرتبط در این زمینه نیز می‌پردازیم. آزادارمکی در پژوهشی با عنوان «سنخ‌شناسی الگوهای روابط جنسی پیش از ازدواج در ایران» (۲۰۱۲) تغییرات حوزه روابط جنسی پیش از ازدواج و در مناسبات با جنس مخالف را بررسی کرده است. یافته‌ها حاکی از آن است که روابط جنسی پیش از ازدواج در سالهای اخیر میان جوانان افزایش داشته است و گونه‌های متفاوتی از روابط جنسی پیش از ازدواج با خاستگاههای متفاوتی وجود دارد. از جمله: ۱. روابط آزاد (روسپی‌گری)؛ ۲. روابط صیغه‌ای؛ ۳. روابط دوست‌دختر و دوست‌پسری؛ ۴. روابط هم‌باشی؛ ۵. روابط ضدعاشقانه؛ ۶. روابط مبتنی بر عشق سیال. این گونه‌ها را می‌توان در زیر چتر سه گفتمان متفاوت از یکدیگر مجزا کرد: گفتمان پیشامدرن (روابط ۱ و ۲)؛ گفتمان مدرن (روابط ۳ و ۴ و ۵) و گفتمان پسامدرن (رابطه ۶).

نتایج پژوهش شاه‌آبادی و سلیمانی، با عنوان «بررسی عوامل مرتبط با گرایش دانشجویان به روابط پیش از ازدواج» (۲۰۱۲) نشان داد که ۶۰ درصد دانشجویان نگرش مثبتی به روابط پیش از ازدواج دارند و ارتباطات پیش از ازدواج را بخشی از فرایند عادی زندگی محسوب می‌کنند.

یافته‌های تحقیق دیگری با عنوان «گرایش به روابط نامتعارف جنسی نوین در بین دانشجویان» که یعقوبی‌چوبری، زرگوشی و خوش‌باطن در سال ۲۰۱۵ در بین ۴۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه گیلان انجام داده‌اند، حاکی از آن است که ۵/۷ درصد از دانشجویان مورد مطالعه تجربه روابط هم‌خانگی یا هم‌بالینی داشته‌اند.

نتایج مطالعه کریمیان و دیگران (۲۰۱۵) که با روش کیفی و از طریق مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختاریافته با ۲۹ زن و مرد دارای رابطه هم‌خانگی صورت گرفته نشان داد که آمادگی برای ازدواج و نگرانی از پیامدهای آن، مزایای اقتصادی، نیازهای عاطفی و جنسی، نگرانی از پیامدهای طلاق، کم‌رنگ شدن نقش نظارتی و حمایتی خانواده، آزمون سازگاری و ازدواج

آزمایشی، به عنوان دلایل گرایش افراد به روابط هم‌خانگی بود.

براساس نتایج پژوهش امیدوار و دیگران (۲۰۱۸) که با روش کیفی و از طریق مصاحبه‌های عمیق با ۲۰ نفر از افراد دارای تجربه هم‌باشی صورت گرفته، داغ ننگ، آسیب‌پذیری دختران و بی‌ثباتی در زندگی هم‌باشها به عنوان پیامد فردی و کاهش تعاملات اجتماعی و کاهش کارکرد خانواده به عنوان پیامدهای اجتماعی این نوع سبک زندگی به دست آمد.

هرچند درخصوص میزان شیوع این سبک زندگی در ایران آماری وجود ندارد، نتایج برخی از پژوهش‌ها نشان می‌دهد که با افزایش روابط جنسی پیش از ازدواج در سالهای اخیر، به‌تدریج شاخه‌هایی از هم‌خانگی نیز در ایران شکل گرفته است (آزادارمکی و دیگران، ۲۰۱۲). بررسی ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که بعد از انقلاب جنسی و افزایش روابط پیش از ازدواج، میزان گرایش به هم‌خانگی نه تنها در کشورهای توسعه‌یافته، بلکه در کشورهای در حال توسعه نیز افزایش داشته است. در برخی پژوهش‌های متعدد خارجی انجام شده در این باره این سبک زندگی و ازدواج مقایسه شده است. در ایران به دلیل مغایرت این شیوه زندگی با ارزشها و هنجارهای جامعه، پژوهش‌های انجام شده اندک است. پژوهش حاضر با بهره‌گیری از روش کیفی، به دنبال فهم عمیق تجارب و چالش‌های دختران با سابقه هم‌خانگی است.

روش

روش مطالعه از نوع پدیدارشناسی است. پدیدارشناسی مطالعه تجربه زیسته یا جهان زندگی است و جهان را آن‌طور که به‌وسیله یک فرد زیسته می‌شود مورد توجه قرار می‌دهد. با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر شناخت تجربه دختران از معنای زندگی هم‌خانگی است، از روش پدیدارشناسی توصیفی بهره گرفته شد. همچنین برای تجزیه و تحلیل نتایج، از روش کولایزی استفاده شد. بر اساس روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله برفی

و معیار اشباع نظری، ۱۶ نفر از دختران با تجربه هم‌خانگی در این مطالعه شرکت کردند. بدین‌صورت که بعد از مصاحبه با فرد حائز شرایط شرکت در پژوهش، نمونه‌های بعدی توسط مصاحبه‌شوندگان معرفی می‌شدند. داشتن حداقل یک سال تجربه زندگی هم‌خانگی و علاقه‌مند به مشارکت در تحقیق از جمله معیارهای ورود به پژوهش بود. روش گردآوری اطلاعات مصاحبه نیمه‌ساختارمند عمیق بود. شروع مصاحبه‌ها با استفاده از پرسشهای باز و کلی و با کم‌ترین ساختار ممکن بوده است، مانند از این نوع سبک زندگی چه تجربه‌ای دارند؟ و در طول این مدت چه چالشهایی در زندگی شخصی و در ارتباط با خانواده و جامعه داشتند؟ سپس با پرسشهای اختصاصی‌تر بر اساس مفاهیم استخراج‌شده و برای دستیابی به اهداف تحقیق ادامه یافته است. میانگین زمانی مصاحبه‌ها در حدود ۷۰ دقیقه و توسط پژوهشگر سوم انجام شده است. مکان انجام مصاحبه‌ها توسط مشارکت‌کنندگان صورت می‌گرفت. تعیین محورهای اصلی مصاحبه و تحلیل مصاحبه‌ها و تحلیل مقدماتی توسط نویسنده سوم انجام شد بلافاصله بعد از هر مصاحبه، کار تجزیه و تحلیل اطلاعات توسط پژوهشگران اول و دوم انجام شده، به این صورت که ابتدا متن مصاحبه‌ها خط به خط و کلمه به کلمه بررسی و با استفاده از عبارات کلیدی موجود در متن یا استنباط پژوهشگران تحلیل شده است. کدهای مشابه از نظر ماهیت و معنا در یک مضمون قرار داده شده‌اند. مضامین و کدهای هر مصاحبه با مصاحبه بعدی مقایسه شده است تا خواص و روابط مشترک بین آنها شناسایی شود. سپس مضمونهای مشابه به لحاظ مفهومی و خصوصیات در هم ادغام شده‌اند و حول محور مشترکی قرار گرفته و مضامین وسیع‌تری را تشکیل داده‌اند. برای تأیید اعتبار و مقبولیت داده‌ها از روش درگیرشدن طولانی مدت با داده‌ها و صرف زمان کافی برای جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل آنها، بازیابی مشارکت‌کنندگان و بررسی داده‌ها از طرف صاحب‌نظران استفاده شده است. در پژوهش حاضر، کدگذاری هر مصاحبه توسط پژوهشگران به طور مستقل انجام و بعد از بحث و بررسی مناسب‌ترین کد انتخاب می‌شد

همچنین متن مصاحبه‌ها و کدهای استخراج شده در اختیار تعدادی از مشارکت‌کنندگان قرار داده شد و توسط آنها مورد تأیید قرار گرفت.

یافته‌ها

دامنه سنی مشارکت‌کنندگان بین ۲۲ تا ۳۰ سال بود. از نظر سطح تحصیلات، اغلب افراد تحصیلات دانشگاهی در مقطع لیسانس و فوق‌لیسانس داشتند و تنها یک نفر دانشجوی دکترا و یک نفر هم دیپلمه بود. از نظر وضعیت سکونت، همه مشارکت‌کنندگان مستأجر بودند. تحصیلات پدران ۷ نفر از شرکت‌کنندگان لیسانس، ۶ نفر دیپلم، دو نفر زیر دیپلم و یک نفر دکترا بود. تحصیلات مادران ۸ نفر از مشارکت‌کنندگان دیپلم، ۶ نفر لیسانس و دو نفر زیر دیپلم بود. از نظر شغلی، ۸ نفر کارمند شرکتها و مؤسسه‌های خصوصی بودند، ۵ نفر شغل پاره‌وقت (اغلب در کارهای پژوهشی) داشتند و سه نفر نیز خانه بودند. افراد مشارکت‌کننده از ماهیانه ۵۰۰ هزار تومان تا دو میلیون و پانصد هزار تومان متغیر بود. مدت‌زمان هم‌خانگی در بین شرکت‌کنندگان از هشت ماه تا ۵ سال در نوسان بود.

مضمونهای اصلی که از تحلیل اطلاعات به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها آشکار شد در ادامه خواهد آمد.

۱- عرصه تعادل جنسیتی

در فرهنگهای سنتی، دختران قدرت تصمیم‌گیری کم‌تری در انتخاب زندگی‌شان دارند و از حقوق اولیه خود نیز آگاه نیستند و حتی اعتراضی هم بدان نداشته‌اند. اما در جامعه امروز ایران، که مدرنیته به‌سرعت در همه ابعاد زندگی مردم نفوذ کرده است، دختران با آگاهی بیش‌تر در پی کسب قدرت تصمیم‌گیری و حقوق برابر با مردان و رهایی از قیدوبندهای اجتماعی‌اند. احساس برابری جنسیتی در ایفای نقشهای اجتماعی در داخل و خارج خانه

و هم‌چنین احساس استقلال و آزادی عمل بیش‌تر از جمله مضامین فرعی مضمون عرصه تعادل جنسیتی است.

۱-۱- احساس برابری جنسیتی

تجارب مشارکت‌کنندگان حاکی از آن است که از انتخاب سبک زندگی هم‌خانگی به دنبال برابری جنسیتی بوده‌اند. در این سبک زندگی هیچ محدودیتی در اشتغال و سرکار رفتن از طرف شریک نداشته‌اند و از داشتن شغل موردعلاقه‌شان احساس رضایت می‌کرده‌اند.

«در این زندگی احساس قدرت بیش‌تری دارم چون می‌توانم هم‌کار کنم هم‌کسی را که دوست دارم بدون هیچ محدودیتی داشته باشم.» (۲۳ ساله، دانشجوی و دارای ۲ سال سابقه هم‌خانگی).

«وقتی می‌بینم که شوهر یا پدر و برادر اطرافیانم نمی‌گذارند پیشرفت کند، سرکار برود، واقعاً ناراحت می‌شوم، خودم سه سال است کار می‌کنم هرچند که خانواده‌ام زیاد موافق کار کردنم نبودند ولی وقتی با دوست پسرم زندگی می‌کنم بیش‌تر تشویق می‌کند تا کار کنم و پس‌انداز کنم و برای این‌که تو خانه هم‌کارها با یک نفر نباشد تقسیم‌کار کرده بودیم و این لذت‌بخش‌تر بود که هم تقسیم‌کار برابر در خانه و هم در بیرون خانه داشتیم.» (۲۵ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم‌خانگی).

«هر دو کار می‌کنیم، هزینه‌های زندگی مشترکمان تقسیم می‌شود و هر هزینه اضافی را حساب می‌کنیم و برای آینده هم پس‌انداز می‌کنیم، کار به من انرژی می‌دهد. احساس برابری و برتری می‌کنم. احساس می‌کنم با شریکم در یک مرتبه‌ام و توی خانه منتظر نمی‌شینم تا او برگردد. از این‌که هر دو با هم از سرکار برمی‌گردیم احساس لذت می‌کنم.» (۲۴ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم‌خانگی).

۲-۱- احساس استقلال و آزادی عمل

یکی دیگر از مضامین فرعی مضمون تعادل جنسیتی، احساس استقلال و آزادی عمل بیش تر مشارکت کنندگان در این نوع سبک زندگی نسبت به زندگی با خانواده یا ازدواج است. به دلیل مغایرت این شیوه زندگی با ارزشها و قوانین جامعه، انتخاب و خروج از هم خانگی تابع مقررات و الزامات اجتماعی نیست. اغلب مشارکت کنندگان از نیاز به استقلال از خانواده بعد از ورود به دانشگاه صحبت کرده اند. در این سبک زندگی هیچ محدودیتی در اشتغال و سرکاررفتن از طرف شریک نداشته اند و از داشتن شغل موردعلاقه شان احساس رضایت می کرده اند.

«من اصلاً نمی خواهم خودم را با ازدواج محدود کنم. وقتی انتخاب بهتری هست و می توانی آزادانه زندگی کنی و کارت را انجام بدهی چرا نباید این کار را بکنی.» (۲۶ ساله، شاغل و دارای ۲ سال سابقه هم خانگی).

«هر کاری که هرکسی بخواهد انجام بدهد می دهد. گردش، مسافرت، هزینه های اضافه، این باعث می شود از رابطه راضی باشیم. مسافرت می رفتیم با دوستانم چند روز می ماندم ولی هیچ وقت نشد که به من گیر بدهد.» (۲۸ ساله دانشجو و دارای ۱ سال سابقه هم خانگی).

«وقتی دانشگاه قبول شدم و آمدم تهران به حس آزادی خاصی داشتم نه محدودیتی، نه نظارتی و نه سرزنتی این موقع بود که تصمیم گرفتم با دوست پسرم خانه اجاره کنیم و زندگی مان را از نو شروع کنیم. تصمیمهایی که فقط مال خودم بود و هیچ کس دخالتی نداشت که خوب، حس قدرت داشتم می توانستم تصمیم بگیرم و برای خودم زندگی کنم، رفتم سر کار تا کاملاً مستقل باشم و پول هم از خانواده ام نگیرم.» (۲۶ ساله، دانشجو و دارای ۳ سال سابقه هم خانگی).

۲- احساس طرد و انزوا

طرد زمانی شکل می‌گیرد که فرد یا گروهی از افراد جامعه یا خانواده طبق ارزشها و هنجارها و در حالت کلی طبق فرهنگ غالب عمل نمی‌کنند و فرهنگ و سبک رفتاری جدیدی را به وجود می‌آورند. تجربه طرد در قالب دو درون‌مایه فرعی طرد از جانب جامعه، دوستان و همسایگان و طرد از طرف خانواده و بستگان توصیف می‌شود.

۲-۱- تجربه طرد از جانب جامعه، دوستان و آشنایان

افرادی در جامعه با تبعیت نکردن از قواعد و هنجارها، نظم اجتماعی را مختل می‌کنند و باعث برهم خوردن تعادل جامعه می‌شوند، انتخاب این سبک زندگی باعث مختل شدن نهاد خانواده و ازدواج می‌شود و کارکرد ازپیش تعیین شده خانواده را دگرگون می‌کند، بنابراین برای برقراری دوباره نظم و تعادل، جامعه ابتدا به انکار این افراد و سپس به طرد آنها مبادرت می‌ورزد. تجربه طرد از طرف دوستان و همسایگان از جمله تجربیات مطرح شده این افراد است که زندگی آنها را به سمت پنهانی شدن سوق می‌دهد.

«خیلی از دوستانم سرزنش می‌کردند، انگار گناه بزرگی مرتکب شده‌ام. خودشان را بهتر از من می‌دانستند و مدام متلک می‌انداختند. اینها همه‌شان اذیت می‌کرد. با خیلیها قطع رابطه کردیم. فقط خودمان ماندیم و دوستانی که خودشان هم مثل ما بودند.» (۲۲ ساله، دانشجو و دارای ۲ سال سابقه هم‌خانگی).

«از نگاه همسایه‌ها معلوم بود که از حضور ما در ساختمان راضی نیستند و به روابط ما مشکوک‌اند. وقتی می‌فهمیدند که قانونی نیستیم طرز نگاهشان فرق می‌کرد. نگاههای سنگینشان هم اذیت می‌کرد، اینکه حرفی نمی‌زدند ولی وقتی با آدم سلام و علیک می‌کردند سنگینی برخوردارشان را متوجه می‌شدیم و وقتی حرفی هم نمی‌زدند قضاوت‌مان می‌کردند. ما هم سعی می‌کردیم سروصدای کم‌تر و رفت‌وآمدهای آرامی داشته باشیم.» (۳۰ ساله، شاغل و دارای ۴ سال سابقه هم‌خانگی).

«در آپارتمانی زندگی می‌کردیم که همه همسایه‌ها دست به یکی کردند، می‌جلسه گذاشتند تا آنالیزمان کنند. آخرش مجبور شدیم از آن خونه بریم.» (۲۴ ساله، شاغل و دارای ۲ سال سابقه هم‌خانگی).

۲-۲- طرد از طرف خانواده و بستگان

خانواده‌ها اغلب این سبک زندگی را مغایر با ارزشهای خود می‌دانند و فرزندانشان را طرد و از حمایت‌های خود محروم می‌کنند.

«اول که وارد رابطه شدم، خانواده‌ام را در جریان گذاشتم. تحت فشار بودم چون خانواده مذهبی دارم که نگران بودند. برای این‌که از گیردادن‌هایشان رها شوم رابطه‌ام را کم‌تر کردم و آنها هم به‌کلی فراموشم کردند و حمایت‌هایشان را برداشتند.» (۲۲ ساله، شاغل و دارای ۱ سال سابقه هم‌خانگی).

«از خانواده طرد شده بودیم. یعنی خودمان خودمان را طرد کردیم چون می‌دانستیم واکنششان چه جور می‌است.» (۲۵ ساله، شاغل و دارای ۲ سال سابقه هم‌خانگی).

۳- ترس از افشای رابطه

ترس از رفت‌وآمد در محیط‌های عمومی، ترس از افشای زندگی و مخاطرات قانونی یکی از نگرانی‌های اصلی این افراد است و مشکلات زیادی را در این خصوص متحمل می‌شوند. این مضمون در دو زیرمضمون ترس از برخوردهای اجتماعی و غیررسمی و برخوردهای رسمی و قانونی دیده می‌شود.

۳-۱- برخوردهای اجتماعی

به دلیل مغایرت این سبک زندگی با ارزشهای جامعه، مشارکت‌کنندگان همیشه نگران افشای این رابطه و عواقب آن از طرف افراد جامعه‌اند. تجربه برخی از مشارکت‌کنندگان نشان

می‌دهد که همسایه‌ها به دلیل همین مغایرتها به راحتی در زندگی خصوصی آنها دخالت و حتی تهدیدشان کرده‌اند. حتی برخی از دوستان مشارکت‌کنندگان به دلیل ترس از برخوردهای اجتماعی، روابط خود را با آنها محدود یا قطع کرده بودند.

«از ترس قضاوت اطرافیان، دوستان و مردم همیشه نگران بودیم، نگاه سنگینی دارند و من همیشه از این نگاهها بیزار بوده‌ام. تا آنجا که ممکن بود هیچ مسافرتی، گردش با هم نمی‌رفتیم و این فشار روحی مان را بیش‌تر می‌کرد، همه به چشم گناهکار نگاهمان می‌کردند.» (۲۷ ساله، شاغل و دارای ۴ سال سابقه هم‌خانگی).

«ساعت سه صبح همسایه بالایی زنگ در را می‌زد و شناسنامه می‌خواست. به ما تهمت می‌زد که شیشه مصرف می‌کنیم. یک بار که دوستانمان آمده بودند، همسایه آمد گفت که فکر نکنید اینجا بالاشهر است و روابط ضربداری داشته باشید.» (۲۶ ساله، شاغل و دارای ۵ سال سابقه هم‌خانگی).

«بعضی از دوستانمان می‌آمدند خانه ما ولی با حالت ترس و ناامنی. طوری رفتار می‌کردند انگار ما کار خلافی کرده‌ایم و هر لحظه ممکن است بریزند توی خانه.» (۲۴ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم‌خانگی).

۳-۲- برخوردهای قانونی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

به دلیل مغایرت این سبک زندگی با قوانین، مشارکت‌کنندگان همیشه نگران افشای این رابطه و برخوردهای قانونی با آن هستند و حتی تجاربی از برخورد پلیس نیز داشته‌اند.

«یک شب خوابیده بودیم، صبحش ساعت هشت و نیم بود که با لگد پلیس از خواب بیدار شدیم. حتی نگذاشتند سر و وضعمان را مرتب کنیم. با هزار بداخلاقی و فحش چند تا سؤال پرسیدند که خدا خیرش بدهد سرایدار ساختمان گفت که نامزدند و

بعدش تعهدی گرفتند و رفتند. نمی‌دانم کدام یک از همسایه‌ها زنگ زنده بود که ما ساقی شیشه‌ایم» (۲۵ ساله، شاغل و دارای ۲ سال سابقه هم خانگی).

«هیچ تفریحی نداشتیم، نه مسافرتی نه گردش. به خاطر اینکه باید رفت و آمدها مان را کنترل می‌کردیم تا یک وقت پلیس به ما گیر ندهد.» (۲۳ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم خانگی).

«یک بار که مریض شده بودم، درد شدیدی توی قفسه سینه احساس می‌کردم. دوستم ترسیده بود. برای همین نتوانستیم به اورژانس زنگ بزنیم یا برویم بیمارستان. می‌ترسیدیم شک کنند و مشکلاتمان بیش‌تر شود.» (۲۵ ساله، دانشجو و دارای ۲ سال سابقه هم خانگی).

«ما زندگی مشترک داشتیم ولی زندگی مشترکی که حتی اگر مشکلی برای من به وجود می‌آمد هیچ مرجع قانونی حمایت نمی‌کرد. هیچ حق قانونی از طرف جامعه در این زندگی نداشتیم.» (۲۵ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم خانگی).

۴- تجربه رفتارهای پرخطر

رفتارهای پرخطر مهم‌ترین عامل به‌خطرافتادن سلامت جامعه است. رفتارهای پرخطر به رفتارهایی گفته می‌شود که فرد با انجام آن هم خود و هم اطرافیانش را به خطر می‌اندازد. این رفتارها عبارت‌اند از مصرف مشروبات الکلی و مواد، خودکشی، استعمال دخانیات، خشونت و پرخاشگری و رفتارهای جنسی ناسالم. در هم‌خانگی افراد به دلیل طردشدن زندگی خود را از محیط اطرافشان جدا و پنهانی زندگی می‌کنند و این خود به گوشه‌گیری و فاصله بیش‌تر از جامعه می‌انجامد. نبود ارتباط سالم و اعتماد مشترک بین افراد و محیط آنها باعث تشکیل گروههای پنهان و به‌تبع رفتارهای انحرافی می‌شود. تجارب مشارکت‌کنندگان نشان می‌دهد که بیش‌تر درگیر استعمال دخانیات و مواد و تعدادی از آنها نیز درگیر روابط

متعدد و نامتعارف بوده‌اند.

« با وجود این‌که سیگار ضرر دارد همیشه می‌کشیم. ولی خب ماری‌جوانا هم اعتیادآور نیست و مشروب هم که باید مواظب بود تا چه حد بدنت کشش دارد. برای رفع حسنگی و تفریح بیشتر می‌خوریم، وگرنه اگر همیشه بخوریم که معتاد می‌شویم.» (۲۴ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم‌خانگی).

«در طول مدتی که با هم هستیم سیگار مصرف هر روزه است. روزی بیش‌تر از دو پاکت می‌کشیم. یعنی جزء ضروریات هر دو مان شده. ماری‌جوانا را وقتی دوستانمان هم باشند با هم مصرف می‌کنیم. برای لذت بیشتر و این‌جوری نیست که معتاد به مصرفش باشیم. حالت خلسه و بی‌خیالی و یک جور شادی محض به آدم دست می‌دهد.» (۲۶ ساله، شاغل و دارای ۲ سال سابقه هم‌خانگی).

«مشروب و سیگار را همیشه داریم و مصرفمان زیاد است. ولی تریاک و معجون دوبار مصرف کردم. معجون مشخصه‌اش قرمزی چشمهاست ولی همه چیز را فانتزی می‌کند. متوهم نمی‌شوی ولی می‌توانی دنیای جدیدی بسازی، با دوستانمان مصرف کردیم. همه توفاز خنده بودیم.» (۲۳ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم‌خانگی).

۵- تجربه خشونت

رفتار خشنی که سلامت روان فرد را در معرض خطر قرار می‌دهد می‌تواند مصداق خشونت روانی باشد. رفتارهایی مانند شک کردن، تهدید کردن، اجبار در انجام کارها، تحقیر، تمسخر، حرف خود را به کرسی نشان دادن و مقصر نشان دادن طرف مقابل می‌تواند نمونه‌ای از خشونت‌های اعمال شده باشد که سلامت روانی و عاطفی فرد را تحت الشعاع قرار می‌دهد. برخی از شرکت‌کنندگان تجربه خشونت‌های فیزیکی و روانی هم داشته‌اند.

«یک بار سر یکی از دوستانی که همه‌ش تو خانه ما پلاس بود دعوام شد. خیلی عصبی بودم که آن هم با شکستن میوه‌خوری تمام شد.» (۲۴ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم‌خانگی).

«وقتی مشکلی پیش می‌آمد طوری تقصیر را گردن من می‌انداخت که نمی‌توانستم خلافش را بگم و این عصبی‌ام می‌کرد. یعنی جوری حرف می‌زد هرچند مطمئن بودم تقصیر اوست، نمی‌تونستم ثابت کنم چون نمی‌گذاشت.» (۲۶ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم‌خانگی).

«بعضی وقتها فحش می‌داد و عصبی‌ام می‌کرد. همیشه حرفهایش را به کرسی می‌نشاند. با اینکه خودم هم قبول می‌کردم ولی تا حرفش را نمی‌پذیرفتم ول‌کنم نبود.» (۲۷ ساله، شاغل و دارای ۵ سال سابقه هم‌خانگی).

۶- نگرش منفی به ازدواج

بار منفی طلاق و برچسبهایی که افراد بعد از طلاق می‌گیرند باعث نگرش منفی افراد به ازدواج شده است. هم‌چنین تجملات و هزینه‌های بالای مراسم ازدواج و عروسی و محدودیتهایی که ازدواج برای جوانان به‌خصوص زنان به بار می‌آورد و باعث عدم استقلال و آزادی آنها می‌شود باعث شده است که از ازدواج به‌عنوان وسیله‌ای برای محدودیتهای بیش‌تر یاد کنند.

«ریشه ازدواج در جامعه ما از تبعیضها شروع می‌شود. آمار طلاقی که در جامعه ما هست هیچ‌کجا سابقه ندارد. چرا؟ چون همه هول‌هولکی می‌روند ازدواج می‌کنند. شناخت کافی ندارند. چقدر دخترها و پسرهای ما انتخاب می‌کنند؟ روابط بین‌فردی را یادنگرفته وارد پروسه ازدواج می‌شوند.» (۲۸ ساله، شاغل و دارای ۴ سال سابقه هم‌خانگی).

«وقتی می‌توانم رابطه‌ای داشته باشم که بدون هیچ محدودیتی هر وقت دوست نداشتم و ناراضی بودم تمامش کنم، برای چی باید وارد پروسه ازدواج شوم و مجبور باشم از طرفم تمکین کنم و قانون هم از او حمایت کند؟» (۲۵ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم‌خانگی).

«یک جا باید به این تجملات نه گفت. واقعاً حالم به هم می‌خورد وقتی این عروسیها را می‌بینم که آنقدر دنگ و فنگ دارد. ما زندگی آرام و ساده‌ای داریم. هیچ انتظار بیش‌ازحدی هم نداریم.» (۲۶ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم‌خانگی).

۷- نبود احساس امنیت در رابطه و نگرانی از بارداری

چون خارج‌شدن از این نوع رابطه تابع مقررات و الزامات اجتماعی نیست و از طرفی به دلیل مغایرت این سبک زندگی با ارزشها و قوانین جامعه، نبود احساس امنیت و ترس از بارداری یکی از دغدغه‌های اغلب مشارکت‌کنندگان بود.

«احساس می‌کردم چیزی را از من پنهان می‌کند، وقتی با دوستانش می‌رفت بیرون یا مسافرت همه‌ش به این فکر بودم که نکند دیگر برگردد یا با یکی دیگر برود.» (۲۲ ساله، شاغل و دارای ۱ سال سابقه هم‌خانگی).

«همه‌ش درگیر این بودم که وقتی سر کار نیست و با دوستانش است چه کار می‌کند. اذیت می‌شدم. شاید اینکه رابطه‌مان کاملاً رسمی نشده بود روی روانم اثر گذاشته بود.» (۲۴ ساله، شاغل و دارای ۲ سال سابقه هم‌خانگی).

«همیشه استرس داشتم که بارداری ناخواسته داشته باشم. قضیه این بود که آمادگی‌ش را نداشتم. تو این جامعه‌ای که خودمان با استرس زندگی می‌کنیم فکر اینکه نکند بچه‌ای هم به دنیا بیاید و مشکلاتمان صد برابر شود همیشه باعث می‌شد در رابطه

جنسی و سواس بیش‌تری داشته باشیم.» (۲۳ ساله، شاغل و دارای ۳ سال سابقه هم‌خانگی).

۸- تغییر نگرش به باکرگی و نقشهای جنسیتی

یکی از اساسی‌ترین تغییراتی که از تغییرات فرهنگی بین‌نسلی به وجود می‌آید تغییر نگرش به نقشهای جنسیتی است. نقشهای جنسیتی دچار تغییر و تحول می‌شوند و باید‌ها و نباید‌های جنسیتی نقش می‌بازند و کمرنگ‌تر می‌شوند. یکی از مقولات مهمی که از تجارب مشارکت‌کنندگان به دست آمد، تغییر نگرش به نقشهای جنسیتی زنان و باکرگی است.

«به نظرم طبیعت هر انسانی این است که نیازهای خودش را برطرف کند. اینکه جامعه و فرهنگ مانع شود و برای آن چارچوب قائل شود باعث می‌شود آدمها آسیب ببینند، وقتی پسر می‌تواند این نیازش را برطرف کند و کسی کاری به کارش نداشته باشد چرا دخترها نتوانند؟» (۲۸ ساله، دانشجو و دارای ۱ سال سابقه هم‌خانگی).

«چرا محدودیت در رابطه جنسی صرفاً باید به خاطر مسئله جسمی باشد؟ یعنی این‌که برای زن این محدودیت وجود داشته باشد می‌شود مردسالاری محض.» (۲۶ ساله، دانشجو و دارای ۳ سال سابقه هم‌خانگی).

«اینکه جامعه و فرهنگ اجازه ندهد و برای بدن آدمها تصمیم بگیرد، خوب، می‌شود زورگویی. آن هم وقتی یک جنس اجازه داشته باشد یکی نه. خودم به کسی همچین اجازه‌ای ندادم که برای من تصمیم بگیرد. اگر پسری بخواهد دنبال دختر باکره باشد، اشکال از خودش است. من به این می‌گویم بیماری روانی.» (۲۲ ساله، دانشجو و دارای ۲ سال سابقه هم‌خانگی).

بحث

پژوهش حاضر با هدف شناسایی تجارب و چالش‌های دختران با سابقه هم‌خانگی انجام شد. در این مطالعه اغلب مشارکت‌کنندگان دارای مدارک دانشگاهی بودند و شواهد نشان داد که دوری از خانواده به دلیل اشتغال به تحصیل یا کار فرصت مناسبی را در اختیار این افراد قرار می‌دهد تا در کلانشهر تهران به دور از نظارت خانواده و کنترل‌های اجتماعی این نوع سبک زندگی را تجربه کنند.

یکی از مضامین اصلی به دست آمده از پژوهش حاضر مسئله تعادل یا برابری جنسیتی است. زنان و دختران با انتخاب این سبک از زندگی به دنبال برابری جنسیتی در عرصه‌های فردی، اقتصادی و اجتماعی‌اند. این یافته‌ها با نظریه گذار جمعیتی، که بر مبنای آن اقتدار مردان در برابر اقتدار زنان کاهش می‌یابد، همخوانی دارد. این نظریه به تغییر نقش زنان از باروری و خانه‌داری به استقلال و حق آزادی در جامعه اشاره می‌کند و این تغییرات را ناشی از جهانی شدن و مدرنیته می‌داند. بر اساس این نظریه، میل به ازدواج و تشکیل خانواده تضعیف شده، سن ازدواج بالا رفته و میزان باروری و فرزندآوری به پایین‌ترین حد خود رسیده است (احمدی و دیگران، ۲۰۱۲). همچنین فایرستن برای توصیف موقعیت اجتماعی زنان از «طبقه جنسی» سخن می‌گوید و معتقد است که زنان از طریق انحلال خانواده و روابط قدرت موجود در آن می‌توانند به رهایی برسند (گیدنز، ۲۰۱۵).

با بهره‌گیری از نظریه اینگلهارت می‌توان تغییر ارزش‌های جامعه را در خصوص نقش‌های زنان نسبت به دهه‌های قبل تبیین کرد. بر اساس این نظریه، ارزش‌های جامعه تحت‌تأثیر ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جامعه تغییر می‌کند و ارزش‌های مادی جای خود را به ارزش‌های غیرمادی می‌دهد. در دهه‌های اخیر نگرش زنان نسبت به نقش‌هایشان تغییر کرده است و آنان خواهان حقوق برابر در عرصه‌های مختلف و رهایی از قیدوبندهای سنتی شده‌اند. نگرش‌هایی از جمله مالک بدن خویش بودن، حق استقلال، آزادی عمل و مشارکت همپای مردان در فعالیتهای جامعه از جمله تغییراتی است که از تجارب مشارکت‌کنندگان

به دست آمد. این یافته با برخی از پژوهشهای انجام شده در این خصوص همخوانی دارد، از جمله نتایج مطالعه زارع شاه‌آبادی و سلیمانی (۲۰۱۲) نشان داد که بیش از ۶۰ درصد دانشجویان به روابط پیش از ازدواج گرایش دارند و این نوع روابط جزو فرایند عادی زندگی آنها به حساب می‌آید. هم‌چنین نتیجه پژوهش آزادارمکی و دیگران (۲۰۱۲) حاکی از تغییر قابل‌ملاحظه ارزشها در بین زنان است. هم‌باشی این امکان را به زنان داده است تا ارزشهایی را که به آنها اعتقاد دارند به عرصه زندگی اجتماعی بیاورند و به‌صورت عینی تجربه کنند.

گذار خانواده گسترده به خانواده هسته‌ای هم می‌تواند نتیجه دگرگونی ارزشها و کارکردهای فرهنگ باشد. خانواده در حال از دست دادن عامل مهم کارکردگرایی جمعی و توجه به منافع جمعی است و خانواده هسته‌ای و فردگرای مبتنی بر ترجیحات فردی در حال شکل‌گیری است، همان‌طور که این سبک زندگی می‌تواند نتیجه بارزی از ترجیحات فردی باشد. هم‌چنین در پژوهش دیگری، در مقایسه تفاوت دو خانواده گسترده و هسته‌ای، به تفاوت آنها در شاخص خودمختاری و آزادی عمل و شاخص روحی و روانی اشاره شده است (فاضل‌نیا، ۲۰۱۴).

یکی دیگر از مضامین اصلی به‌دست‌آمده از تجارب مشارکت‌کنندگان طرد اجتماعی است. در تجربه طرد، افراد به طرد از جانب دوستان، همسایگان، خانواده و جامعه اشاره کرده‌اند. این یافته‌ها با نظریه برچسب‌زنی، که بر مبنای آن اگر الگوهای رفتاری با ارزشها و قوانین حاکم بر جامعه مغایرت داشته باشد موجب طرد آنها می‌شود، همخوانی دارد. افراد در این سبک زندگی به دلیل برچسب و طردی که به دنبال آن می‌آید، روابط خود را با دوستان، همکاران، خانواده و همسایگان از دست می‌دهند و به سمت انزوا پیش می‌روند. هم‌باشی به‌عنوان پدیده‌ای نوظهور در کلان‌شهرها، به دلیل مغایرت با ارزشهای جامعه، پیامدهای منفی از جمله کاهش سرمایه اجتماعی و انزوای اجتماعی برای افراد درگیر در رابطه به همراه دارد. بر اساس نظریه سرمایه اجتماعی، انسان نیازمند کنش متقابل در جامعه و کسب حمایتها و تأییدهای اجتماعی است. در این سبک زندگی افراد به دلیل برچسب منفی و طرد اجتماعی با کاهش سرمایه اجتماعی و انزوا

مواجه می‌شوند و به لحاظ روانی و اجتماعی در معرض آسیب قرار می‌گیرند. رفتارهای پرخطر از دیگر تجربیات مشارکت‌کنندگان در این پژوهش است. مصرف سیگار و ماری‌جوانا یکی از رفتارهای پرخطری بود که تقریباً همه مشارکت‌کنندگان درگیر آن بودند. در بین شرکت‌کنندگان چهار نفر نیز درگیر روابط متعدد و گروهی بودند. هم‌چنین برای جلوگیری از بارداری و پیشگیری از بیماری‌های مقاربتی و اچ‌آی‌وی از کاندوم استفاده می‌کردند. این یافته با نتایج مطالعات میرسلیمانی و دیگران (۲۰۱۱)، که بر اساس آن بین مصرف کوکائین و شیشه و رابطه جنسی پرخطر رابطه‌ای وجود دارد، همخوانی ندارد و این به آگاهی بالای مشارکت‌کنندگان در خصوص عواقب رفتارهای پرخطر جنسی برمی‌گردد. نتیجه مطالعه شریفی (۲۰۱۱) نیز نقش آگاهی افراد را در کاهش رفتارهای پرخطر تأیید می‌کند.

از دیگر مضامین به‌دست‌آمده، تجربه خشونت برخی مشارکت‌کنندگان در این سبک زندگی است. بیش‌ترین مورد مربوط به خشونت کلامی و روانی است. تنها سه مورد به خشونت فیزیکی اشاره دارد. تحصیلات بالا، اشتغال و استقلال مالی، فقدان فرزند و آزادی عمل در خروج از رابطه را می‌توان از دلایل پایین‌بودن میزان خشونت در بین مشارکت‌کنندگان قلمداد کرد.

بر اساس نتایج حاصل از پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که برخی از دختران جامعه ما به عنوان کنشگرانی عامل، هم‌خانگی را به عنوان سبکی جدید که مغایر با هنجارها و ارزشهای جامعه است انتخاب کرده‌اند و در کنار احساس برابری جنسیتی و استقلال و آزادی عمل بیش‌تر در این سبک زندگی، با چالش‌هایی جدی از جمله انگ و طرد اجتماعی، کاهش سرمایه اجتماعی، احساس ناامنی، رفتارهای پرخطر (مصرف مواد و سیگار...) و خشونت مواجه بوده‌اند. از آنجائیکه پژوهش در زمینه مسائل خصوصی و مغایر با ارزشهای جامعه امری دشوار است، پیدا کردن و جلب اعتماد دختران دارای سابقه هم‌باشی زمان‌بر و از جمله محدودیتهای این تحقیق بود.

- با توجه به آنچه بیان شد، پیشنهادهای زیر می‌تواند مفید باشد:
- می‌توان با بررسی همه‌جانبه ابعاد این پدیده از پیامدهای گسترش این سبک زندگی که نهاد خانواده و ازدواج را تضعیف می‌کند و زمینه‌ساز برخی انحرافات و آسیبهای اجتماعی در جامعه می‌شود جلوگیری کرد.
  - با توجه به این‌که اغلب مشارکت‌کنندگان یکی از دلایل انتخاب این شیوه زندگی را بی‌عدالتی و تبعیض جنسی می‌دانند، می‌توان نسبت به رفع تبعیضهای جنسی و آزادیهای مشروع زنان اقدام کرد.
  - با توجه به آمار بالای طلاق عاطفی و قانونی در کشور و به تبع آن نگرش منفی به ازدواج، لازم است که متولیان و سیاست‌گذاران فرهنگی و اجتماعی زمینه‌های ازدواج آسان و عالمانه را برای جوانان فراهم کنند.
  - با توجه به این‌که برخی از مشارکت‌کنندگان از نداشتن امکانات مادی و رفاهی برای تشکیل زندگی مشترک شکایت داشتند و تنها راه مناسب برای بودن در کنار فرد موردعلاقه‌شان را همین سبک زندگی می‌دانستند، می‌توان با فراهم کردن امکانات زندگی شرایط ازدواج آسان را برای جوانان فراهم کرد.

ملاحظات اخلاقی:

در ابتدای مصاحبه درخصوص هدف تحقیق، روش مصاحبه، حفظ گمنامی و محرمانه بودن اطلاعات، اختیاری بودن شرکت در مطالعه و برخورداری از حق کناره‌گیری از پژوهش به مشارکت‌کنندگان توضیح داده شد. هم‌چنین برای ضبط مصاحبه‌ها قبل از شروع مصاحبه، از مشارکت‌کنندگان اجازه گرفته شد. داده‌های خام تنها برای تیم تحقیق قابل دسترسی بود.

- Abbasi, Kh., & Iman, M. (2007). Sociological Explanation of Youth Tendency to Western Culture. Youth Research, Culture and Society, 1,113-140.
- Ahmadi, V., Qasemi, V., & Kazemipour, Sh. (2012). A Study of the Role of Demographic Transition in Sociological Changes in the Family. Social and Psychological Studies of Women, Vol. 10, No. 1, 81-101.
- Azadarmaki, T., & Sharifi, M. (2011). Sociological explanation of anomic sexual relations in Tehran. Research family, Vol.7 (4); 435-462.
- Azadarmaki, T., Sharifi., M. Isari, M & Talebi, S (2013-1), "Cohabitation, the emergence of new forms of family in Tehran". Cultural Research Society. Third Year, No. 1: 43-78.
- Bourdais, C. L. and A. E. Lapierre (2004). 'Changes in Conjugal Life in Canada: Is Cohabitation progressively replacing marriage?'. Journal of marriage and family, vol.66, no.4.
- Bumpass, L. and Henlu, H (2000). 'Trends in Cohabitation and Implications for Children's Family Contexts in the United States', Population Studies, Vol. 54, No. 1.
- Carmichael, G. A. (1995). 'Consensual Partnering in the More Developed Countries', Journal of the Australian Population Association, Vol. 12, No. 1.
- Carr, D. (2011). 'Premarital Sex in America: How Young Americans Meet, Mate, and Think about Marriage by Mark Regnerus and Jeremy Uecker', American Journal of Sociology, Vol. 117, No. 3.
- Fazelnia, Gh., (2014) " measurement and Comparative comparison of quality of life indicators in extended and core families". Rural Research. The fifth period, No. 4: 849-874.
- Fox, L. (2014) The Science of Cohabitation: A Step toward Marriage, Not a Rebellion. The Atlantic.
- Giddens, A., (2015), Consequences of Modernity. Translated by Mohsen Salasi. Tehran, Publishing Center.
- Goodwin, P. Y., W. D. Mosher, and A. Chandra (2010). 'Marriage and Cohabitation in the United States: A Statistical Portrait Based on Cycle 6 (2002) of the National Survey of Family Growth', Vital and Health Statistics, Series 23, No. 28.
- Heuvelin, p., & timberlake, J.M. (2004). The role of cohabitation in family formation: the united states in comparative perspective. Journal of marriage and family, 67, 1214-1230

- Iwasawa, M. (2006). 'Cohabitation in Japan', Mainichi Shimbun (ed.), in Family Attitudes in an Era of Very Low Fertility: Report on the 1st Survey of Population, Family, and Generations, Population Problems Research Council (in Japanese).
- Jampaklay, A. and F. Haseen (2011). 'Marital Unions and Unmarried Cohabitation in Bangkok Thailand: Are Cohabitors Different from Singles or Married People?', Asian Population. Studies, Vol. 7, No. 2..
- Jamshidiha, Gh. Sadeghi-Fasaei, S. and Lolavar, M. (2013), "Sociological Attitude on the Impact of Modern Culture from a Gender Perspective on Family Developments in Tehran". Woman in culture and art. No. 2: 183-198.
- Karimian, N.; Salari, S. and Malekari, B. (2015) The Relationship of Cohabitation in Iran: A Qualitative Study of the Causes and Motivations of Tendency to It, Quarterly Journal of Psychological Studies, Year 6, Issue 21.
- Kazemipour, Sh. (2006), The study of the effect of renovation on the age of marriage with emphasis on demographic data. Journal of Social Research, Fall 2010, No. 8.
- Kenneth, Aarskog Wii (2010). "Socioeconomic Inequalities in Marriage and Cohabitation in Norway". Faculty of Social Sciences University of Oslo. No. 215.
- Kenneth, Aarskaug Wii (2010). socioeconomic inequalities in marriage and cohabitation in norway, faculty of social sciences university of osla. no.215.
- Khalajabadi Farahani, F. Mehryar, A. (2010), The role of family in relationships with the opposite sex before marriage in female students in Tehran. Family Research, No. 6, pp. 449-468.
- Kiernan, K. (2001). 'The Rise of Cohabitation and Childbearing Outside Marriage in Western Europe', international journal of law, policy and the family, vol.15, no.1.
- Kuala Lumpur, Malaysia (2016). is cohabitation an alternative to marriage. Procedia - Social and Behavioral Sciences, no.12-18..
- LaDuke, A. (2006). Living Through the Sexual Revolution, London: Greenhaven Press.
- Levi Martin, J. (1996). 'Structuring the Sexual Revolution', Theory and Society, Vol. 25, No. 1.
- Naveherz, R. (2000). 'Historischer und Zeitgeschichtlicher Wandel

- im Phasenablaufprozess von der Partnerfindung bis zur Eheschließung', Zeitschrift für Soziologie der Erziehung und Sozialisation, Vol. 20, No. 3
- Omidvar, p., Danesh, p., Javaheri, F & Zahedi Mazandarani, M.J. (2018) Study of the subculture of cohabitation in the metropolis of Tehran (conditions, contexts and consequences), Scientific-Research Quarterly of Social Welfare, 18th year, No. 71.
- Perelli-Harris, B., W. Sigle-Rushton, M. Kreyenfeld, T. Lapp egård, R. Keizer, and C. Berghamm(2011) The Educational Gradient of Childbearing Within Cohabitation in Europe Population and Development Review, Vol. 36, No. 4
- Regnerus, M. and J. Uecker (2011). Premarital Sex in America: How Young Americans Meet Mate and Think About Marrying, Oxford: Oxford University Press.
- Zareshahabadi A, solimani Z. (2012). Factors Related to Student's Tendency towards Premarital Relations in Yazd University. refahj. 2012; 12 (45) :391-421. URL: <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1019-fa.html>
- Smock, P. and W. Manning (2004). 'Living Together Unmarried in the United States Demographic Perspectives and Implications for Family Policy', Law & Policy, Vol. 26, No. 1.
- Spanier, G. B. (1985). 'Cohabitation in the 1980s: Recent Changes in the United States', K. Davis & A. Brossbard-Shechtman (eds.), in Contemporary Marriage, New York: Russell Sage.
- Steve, A., R. Lesthaege, and A. López-Gay (2012). 'The Latin American Cohabitation Boom, 1970–2007', Population and Development Review, Vol. 38, No. 1.
- Tsuya, N. O. (2006). 'Patterns and Covariates of Partnership Formation in Japan', Journal of Population Problems, Vol. 62, No. 1. (in Japanese).
- Williams, L., M. M. Kabamalan, and N. Ogena (2007). 'Cohabitation in the Philippines Attitudes and Behaviors Among.
- Yaqubi Choubri, A. Zargooshi, A. And Koshbaten, M. (2015), "Study of the tendency to new unconventional sexual relations among students; A Case Study of Cohabitation or White Marriage among Students Living in the Dormitories of the University of Guilan ", in: The Sixth National Conference on Hidden Student Biological Injuries. Kurdistan: University Jihad, Kurdistan Branch.
- YuJ, XieY. Cohabitation in China: Trends and Determinants. Population and Development Review. 2015;41(4):607-28.